

Utbildningsinspektion i Sjömarkensskolan, förskoleklass och grundskola årskurserna 1–6

Innehåll

Inledning	1
Underlag	1
Beskrivning av skolan.....	2
Sammanfattande bedömning.....	2
Bedömning av utbildningsresultaten.....	3
Bedömning av verksamheten	4
Bedömning av förutsättningarna för utbildningen.....	7

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i och besökt Sjömarkensskolan den 4 och 5 maj 2006. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen riktas mot hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbsida (www.skolverket.se/Inspektion).

Huvudmannen har ansvar för att de brister som inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna skall redovisas till Skolverket vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen vid kommande inspektionstillfälle.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från kommunen och Sjömarkensskolan, dels den information som samlats in under besöket. Även annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt har använts.

I Sjömarkensskolan intervjuades rektorn, representanter för elever, lärare, elevhälsopersonal samt föräldrar med barn i olika årskurser. Inspektörerna besökte lektioner i samtliga årskurser samt en särskild undervisningsgrupp i Sjöhagensskolan. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns på skolan utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Beskrivning av skolan

Sjömarkensskolan	Antal barn/elever
Skolbarnsomsorg	165
Förskoleklass	42
Grundskola	298
Obligatorisk särskola	1

Sjömarkensskolan är en F–6 skola med integrerad fritidsverksamhet. Skolan är nybyggd och har ändamålsenliga lokaler. Den är genomgående byggd i miljövänliga material.

Skolan är belägen i ett villaområde med stor nybyggnation väster om Borås, i Sandhult kommun. Skolan har endast enstaka elever med annat modersmål än svenska.

Skolans elever och personal är organiserade i fem arbetslag, där förskoleklassen och årskurs 1 bildar var sina arbetslag. Årskurserna 2 och 3 utgör ett arbetslag och årskurs 4 bildar ett eget arbetslag. Årskurserna 5 och 6 är ett arbetslag. Fritidshemmen är knutna till de olika arbetslagen.

Skolans rektor ansvarar också för en särskild undervisningsgrupp som är placerad i en separat byggnad, Sjöhagensskolan.

Sammanfattande bedömning

Bedömningarna av kvaliteten i utbildningen vid Sjömarkensskolan och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga skolförfattningar.

Eleverna i Sjömarkensskolan har goda resultat i ämnena svenska, engelska och matematik. Eleverna är stolta över sin skola, känner sig trygga och säger att det finns många roliga saker att göra på rasterna.

Skolan vill ha en hälsoinriktad profil och har bland annat ”rörelse” för eleverna varje dag. I skolan finns ett välutrustat bibliotek dit en bibliotekarie från kommunalsbiblioteket kommer två gånger per vecka.

Föräldrar säger att de får tydlig information, dels i form av veckobrev, dels på skolans webbsida. Föräldrar är aktiva i skoloråd och bidrar till utemiljön. Skolledningen består av rektor och biträdande rektor.

Det finns enligt inspektörernas bedömning behov av förbättringsinsatser på skolan inom följande områden:

- Skolan bör följa upp elevernas kunskapsutveckling i de ämnen som inte omfattas av nationella prov och bedöma måluppfyllelse i alla ämnen.
- Skolan bör medvetandegöra eleverna om målen i läroplan och kursplaner.
- Skolan bör utveckla arbetsformer som möjliggör för eleverna att få inflytande och att ta ansvar över det egna lärandet.

- Skolan bör utveckla arbetssätt och arbetsformer som möter eleverna och främjar utvecklingen av de kunskaper och färdigheter som uttrycks i läroplan och kursplaner så att eleverna får kontinuitet i sitt lärande.
- Skolan bör se över att samtliga elever i behov av särskilt stöd får det samt utveckla innehållet i åtgärdsprogrammen.
- Skolans arbetsplan bör förbättras i enlighet med grundskoleförordningen.
- Kvalitetsredovisningen bör vara ett reellt verktyg i skolans utvecklingsarbete.

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast skall åtgärdas.

- Elevens val erbjuds inte i överensstämmelse med författningarna (2 kap. 19–20 §§ grundskoleförordningen).
- Eleverna får ingen undervisning i ämnet hem- och konsumentkunskap före utgången av årskurs 5 vilket medför att eleverna inte ges möjlighet att nå målen i ämnet i årskurs 5 (2 kap. 6 § grundskoleförordningen, förordningen om kursplaner för grundskolan och bilaga 3 till skollagen).

Bedömning av utbildningsresultaten

Inspektörerna har granskat hur väl skolans elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt målen i skollagen och i läroplanerna för det obligatoriska skolväsendet Lpo 94, avsnitten 2.1 och 2.2.

Sjömarkensskolan genomför de nationella proven i årskurs 5. Resultaten på de nationella proven åskådliggörs i tabellen. Rektorn kommenterar det redovisade resultatet från läsåret 2005/06 med att de enskilda delproven redovisas var för sig. De tidigare läsåren redovisar delprovens sammanlagda måluppfyllelse.

Tabell 1. *Andel elever i procent som når målen på de nationella proven.*

Läsår	Svenska	Engelska	Matematik
2003/04	97	98,5	95,5
2004/05	92	92	96
2005/06	86	82	82

Utifrån de klassrumsobservationer och intervjuer inspektörerna gör är intrycket att elevernas medvetenhet om målen i läroplanen och de nationella kursplanerna kan utvecklas. Eleverna litar på sin lärare och gör det som läraren bestämmer. Lärarna berättar att de använder sig av de konkretiseringar av de nationella kursplanerna som skolan gjort och menar att de inte tillräckligt tydliggör läroplans- och kursplanemålen för eleverna. Skolan följer upp elevernas kunskapsutveckling i svenska, engelska och matematik och gör åtgärdsprogram för de elever som inte når målen i dessa ämnen. Kunskapsuppföljningen i de övriga ämnena går inte att utläsa i den dokumentation som skolan redovisat. Inspektörerna bedömer att skolan också skall följa elevernas kunskapsutveckling i övriga ämnen och även bedöma måluppfyllelse i dessa. Skolan bör också medvetandegöra eleverna om målen i läroplan och kursplaner.

Eleverna respekterar människors lika värde och tolererar inte kränkningar. De berättar att de får lära sig att vara bra kamrater och att det inte förekommer mobbning som de känner till. De vet till vilka de skall vända sig om något hän-

der och skolan informerar om vilka som ingår i ”teamet”, dvs. den grupp som ansvarar för genomförandet av ”Sjömarkenskolans plan mot Kränkande behandling och mobbning 2005/2006”.

Bedömning av verksamheten

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet i det inre arbetet; innehåll, organisation och arbetssätt i undervisningen; individanpassning och stöd; utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning; kvalitetssäkring och förbättringsarbete; skolledning och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i skollagen, läroplanerna och i andra författningar för respektive skolform.

Arbetsmiljö och delaktighet

Skolan har en handlingsplan mot kränkande behandling. Det förebyggande arbetet får stort utrymme i planen. Elever, personal och föräldrar får ta del av innehållet och eleverna besvarar varje år en trivselenkät. Personalen utvärderar årligen arbetet mot kränkande behandling. I det förebyggande arbetet har skolan bland annat vad skolan kallar ”kamratombud”. En till två elever ur varje årskurs får en speciell utbildning och har fortlöpande samtal månadsvis tillsammans med rektorn eller skolsköterskan.

Eleverna deltar i klassråd och har ett elevråd med representanter från årskurserna 3–6, där rektorn deltar. Elevrådet är med och påverkar utemiljön, är med och planerar schema för bollplaner och har varit aktivt med att arbeta fram en önskematsedel som eleverna har haft under en vecka.

Elevernas möjligheter till ansvar för och inflytande över det egna lärandet är begränsat. Eleverna uppger att det är lärarna som bestämmer och talar om vad och hur mycket de skall göra i respektive ämne. En del klasser har veckoplaneringar som följs upp i slutet av veckan. Ofta får eleverna göra de moment de inte hinner med som hemläxa eller i skolan under ett lektionspass som eleverna benämner, elevens val. Eleverna i gemen uppger att lektionerna är enformiga och att de får göra samma saker hela tiden. De får vänta in varandra innan nya moment påbörjas. Denna bild bekräftas för inspektörerna under lektionsbesöken. Eleverna är heller inte med i planering av innehåll eller utformning av undervisningen. Skolan har en arbetsplan med detaljerade konkretiseringar av kursplanemålen i alla årskurser. Dessa konkretiseringar bidrar till att lärarna fokuserar på vad eleverna skall göra eller uppnå och inte så mycket på att lära. Inspektörerna noterar att det bland personalen finns olika syn på hur kursplanernas mål kan uppnås. Vissa lärare ser kunskap som något som erövrats genom att vissa moment genomförs. Andra lärare ger eleverna olika möjligheter att nå målen genom att erbjuda dem ett varierat utbud av innehåll och arbetssätt. Inspektörerna vill väcka frågan om inte konkretiseringarna kan utgöra ett hinder för läraren att tillsammans med sina elever utarbeta arbetssätt och arbetsformer i undervisningen men också om skolans planering av undervisningen utgår från kursplanernas mål att sträva mot. Det finns dock undantag i skolan och inspektörerna kan se elever som får vara med och ta ansvar för sitt lärande. Inspektörerna bedömer att skolan bör utveckla elevernas inflytande och möjligheter att ta ansvar över det egna lärandet allt efter ålder och mognad.

Organisering/Utvärdering av lärandet

Som tidigare beskrivits i denna rapport är skolans elever och personal organiserade i fem arbetslag. Skolan har utarbetat handlingsplaner för övergångar mellan förskoleklass och årskurs 1 liksom för övergången mellan årskurs 3 och 4. Skolan har som utvecklingsåtgärder i sin kvalitetsredovisning att utveckla samarbetsformer. Åtgärderna berör i huvudsak områden där eleverna skall kunna nå trygghet exempelvis fadderverksamhet m.m. Inspektörerna ser positivt på detta men menar att skolan också bör se över organisationen så att lärarnas kompetenser kommer till sin rätt. Vid inspektionstillfället har skolan en organisation med ett "stadietänkande". Lärarna arbetar i huvudsak inom en given årskurs och inte utifrån den behörighet lärarutbildningarna ger. Inspektörerna bedömer att skolan bör utveckla arbetssätt och arbetsformer som möter eleverna och främjar utvecklingen av de kunskaper och färdigheter som uttrycks i läroplan och kursplaner. Eleverna skall kunna få en "röd tråd" i sitt lärande och lärarnas kompetenser bör användas fullt ut för att berika varje elevs mångsidiga utveckling och lärande, enligt Lpo 94, och garantera samtliga elever i skolan en utbildning av god kvalitet.

Utvärdering av lärandet sker på olika sätt. I en del klasser får eleverna återkoppling individuellt i slutet av en lektion och/eller klassvis efter avslutat arbetsmoment. Läsutvecklingen kontrolleras med hjälp av läsutvecklingsschema. Den systematiska uppföljningen är begränsad till ämnena svenska, engelska och matematik och övriga ämnen tar en mer undanskymd plats. Underlaget i elevernas utvecklingssamtal är en individuell utvecklingsplan eller en portfolio där även sociala mål ingår. En klass har påbörjat digital portfolio. Berörda elever är positiva till detta sätt att dokumentera. Inspektörerna vill framhålla att skolan skall följa elevernas kunskapsutveckling i samtliga ämnen och även bedöma målfyllelse i dessa.

Enligt läroplanen skall skolan sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet, vilja och lust att lära. Varje elev har rätt att i skolan få utvecklas, känna växandets glädje och få erfara den tillfredsställelse som det ger att göra framsteg och övervinna svårigheter. Skolan har rutiner för att upptäcka och sätta in åtgärder för elever i behov av särskilda stödåtgärder. Åtgärdsprogram skrivs för elever i behov av särskilda stödåtgärder. Dock framkommer i intervjuer med personal, föräldrar och elever i Sjömarkensskolan att alla elever inte får det stöd de behöver. Rektorn anser dock att skolan försöker nå alla elever och uppger att det finns ett pedagogiskt synsätt med att formen för att nå bästa resultat är att en ensam lärare samlar en grupp elever utanför klassens ram. Åtgärdsprogram som upprättas skall illustrera insatser på såväl individ- och grupp- som skolenivå. Avsikten med bestämmelsen om åtgärdsprogram är att stödja en medveten planering och utvärdering av de stödåtgärder som ges, både lång- och kortsiktigt. Några av de åtgärdsprogram inspektörerna tagit del av ger intryck av att eleven och vårdnadshavaren är ansvariga för åtgärder som planerats. Inspektörerna bedömer att åtgärdsprogrammen i första hand bör utgå ifrån de stödåtgärder som skolan planerar vidta för eleven varför åtgärdsprogrammen bör förbättras i detta avseende. Skolan skall ge särskilt stöd till alla elever som har svårigheter i skolarbetet. Inspektörerna bedömer att skolan bör se över att alla elever i behov av särskilt stöd får det.

Skolledning och intern kommunikation

Skolans ledning består av rektor och biträdande rektor. Rektorn tillträdde 2003 och har ansvar för årskurserna 1–6, budget samt miljöfrågor. Rektorn ansvarar också för en särskild kommunövergripande undervisningsgrupp som finns i Sjöhagenskolan, ett f.d. skolhus, beläget inom gångavstånd. Denna verksamhet besöktes under inspektionsbesöket i Sjömarkensskolan och personal, elever och föräldrar intervjuades. Se vidare i kommunrapporten.

Rektorn håller sig förtrogen med verksamheterna genom dagliga kontakter och samtal. Personalen uppger att de har förtroende för skolans rektor som de dock upplever syns för lite ute i verksamheterna. Personalen har stort friutrymme att själva på olika sätt utveckla skolan och lägga upp hur undervisningen skall organiseras. Inspektörerna bedömer att skolan har förutsättningar till en bra ledning men att rektorns ledningsansvar för skolans utveckling bör framträda mer tydligt i verksamheten. Elever och föräldrar känner väl till vem som är skolans rektor och de har förtroende för henne.

Biträdande rektorns ansvarsområden är att leda och ha ansvar för pedagogisk personal i ett av arbetslagen samt vara rektor för förskoleklassen och skolbarnsomsorgen. Biträdande rektor är även verksam i Sandaredskolan F–6.

Skolledarna uppger att de arbetar i ett team och har som mål att utveckla samarbetet och samverkan mellan skolbarnsomsorg, förskola och skola. De har var för sig eller båda regelbundna möten med samordnare från varje arbetslag varje vecka. De båda skolledarna har mångåriga pedagogiska erfarenheter och har också genomgått den statliga rektorsutbildningen. De ingår i en kommunledningsgrupp som träffas varje vecka tillsammans med verksamhetschefen.

Kvalitetssäkring och förbättringsarbete

Skolan har en arbetsplan som beskriver skolans mål och åtgärder för att nå dem. För genomförandet av de fastställda målen för utbildningen skall det finnas en arbetsplan som skall utarbetas under medverkan av lärare, övrig personal samt företrädare för eleverna och deras vårdnadshavare. Planen skall kontinuerligt följas upp och utvärderas. Den arbetsplan som finns i skolan känner personalen i allmänhet inte till. Inspektörerna bedömer att skolan skall behöver utveckla en arbetsplan i enlighet med grundskoleförordningen samt medvetandegöra dess syfte bland personalen.

Enligt förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet skall varje skola årligen upprätta en skriftlig kvalitetsredovisning som ett led i den kontinuerliga uppföljningen och utvärderingen av verksamheten. Kvalitetsredovisningen skall innehålla en bedömning av i vilken mån de nationella målen för utbildningen har uppnåtts och en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser att vidta om målen inte har uppnåtts. Sjömarkensskolan upprättar årligen en kvalitetsredovisning enligt en modell som är gemensam i Borås kommun. Där framgår måluppfyllelsen gentemot målen i skolplanen för Borås kommun samt vilka åtgärder skolan skall vidta. Som underlag används enkäter, tester och de nationella provresultaten, utvecklingssamtal m.m. samt en gemensam utvärdering som arbetslagen gör i juni varje år utifrån Skolverkets skattningsverktyg, BRUK. Enligt personalen är kvalitetsredovisningen inte något reellt verktyg eller något levande dokument för skolans måluppfyllelse under läsåret. Skolans kvalitetsredovisning uppfyller formellt kraven på vad en kvalitetsredovisning skall innehålla.

la. Inspektörerna bedömer att kvalitetsarbetet bör utvecklas och att kvalitetsredovisningen kan bli ett verktyg som används för att förbättra elevernas resultat.

Bedömning av förutsättningarna för utbildningen

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen: tillgång till den utbildning som skall erbjudas, information om utbildning, personal samt läromedel, pedagogiska material och utrustning. Bestämmelser finns i bl.a. skollagen.

Personalen i fritidshemmen och förskoleklassen ger barnens föräldrar information om organisation, handlingsplaner, mm. De båda rektorerna har påbörjat en samverkan över och inom arbetslagen och fritidshemmen och inspektörerna ser positivt på denna process och uppmanar skolan att fortsätta detta arbete för att också personalens kompetenser skall komma skolan till godo. Intervjuade föräldrar är i stort nöjda med fritidshemmens möjlighet att stimulera barnens fritid, pedagogiskt och motoriskt.

I de flesta klasserna i skolan finns inte elevens val utlagt på schemat. En del elever uppger att de inte har något elevens val, andra berättar att de har elevens val utsatt på schemat och att de då får göra färdigt det de inte hunnit med under veckoplaneringen. Elever i en årskurs berättar att de gör en musical medan andra säger att de väljer från en meny i sexveckorsperioder. Lärarna i skolan har olika uppfattningar om vad som gäller för elevens val och skolan har ingen gemensam inställning. Elevens val skall syfta till att fördjupa eller bredda elevens kunskaper i ett eller flera ämnen. Eleverna skall erbjudas ett allsidigt urval ämnen som elevens val. Att elever arbetar med och gör färdigt sådant de inte hunnit med i sin veckoplanering kan inte anses uppfylla dessa kriterier. Inspektörerna bedömer att skolan skall erbjuda samtliga elever elevens val enligt grundskoleförordningens bestämmelser.

Enligt skolans timplan har eleverna hem- och konsumentkunskap i årskurs 6. Rektorn uppger att skolan får tillgång till närliggande Sandaredskolans hemkunskapssalar och väljer därför att låta eleverna koncentrerat läsa hem- och konsumentkunskapsämnet under årskurs 6. Skolan måste dock försäkra sig om att eleverna får möjlighet att nå de nationella mål som minst skall ha uppnåtts i slutet av det femte skolåret.

Det är ett fåtal elever som är berättigade till modersmålsundervisning i skolan. Ingen elev deltar i modersmålsundervisning eller i svenska som andraspråk.

Lärarna i skolan har pedagogisk högskoleutbildning och personalomsättningen är liten. Kommunen anordnar gemensam kompetensutbildning och skolans personal har också individuella kompetensutvecklingsplaner. Kompetensutveckling inom Sjömarkensskolan har exempelvis varit föreläsningar av hälsoinspiratörer, fortbildning i matematik och handledning i massage.

Inspektörernas bedömning är att tillgången till läromedel, pedagogiskt material och utrustning möjliggör för eleverna att nå en tidsenlig utbildning. Lokalerna är fräscha och rymliga och bidrar till att personalens planering och samarbete kan ske på ett ändamålsenligt sätt.

Skolbiblioteket har öppet varje dag för eleverna och det kommer en bibliotekarie från kommunalsbiblioteket vid två tillfällen per vecka.

Skolgården inbjuder till lek och spel.

Datum	Ort
2006-12-07	Göteborg

Marie Karlsson
Agneta Kristensson